

1946

CENTRALE VEILIGHEIDSDIENST.

OVERZICHT No. 9

13

I N H O U D.

I.	Communistische Partij Nederland "(De Waarheid)"	blz. 1
II.	Revolutionnair Communistische Partij	blz. 8
III.	Communistenbond Spartacus	blz.10
IV.	Eenheidsvakcentrale	blz.11
V.	Vlanguroep	blz.13
VI.	De Vredestichters	blz.15
VII.	Jehova's Getuigen	blz.15
VIII.	Vrijlating politieke delinquenten	blz.15
IX.	Mijnstreek	blz.16
X.	Indonesie	blz.18
XI.	De havenstaking te Antwerpen	blz.25
XII.	Congres Belgische Socialistische Partij	blz.32

I. COMMUNISTISCHE PARTIJ NEDERLAND

("De Waarheid")

De actie van de C.P.N. heeft zich in de maand September vooral gericht tegen de troepenuitzendingen naar Nederlandsch-Indie. Het dagblad "De Waarheid" heeft talrijke artikelen aan dit onderwerp gewijd. Zeer tendentieus waren de verslagen van en commentaren op het vertrek van het s.s. Klipfontein, waarbij een speciale verslaggever van het blad tegenwoordig was. Uit de artikelen zou men moeten opmaken, dat de stemming onder de militairen zeer slecht was en dat de achterblijvende familieleden noodeloos gedupeerd waren door de maatregelen van orde. Dezen achterblijvenden wordt door de Waarheid medegedeeld, dat het leven der militairen in Indie "allerberoerdst" is. "Zij leven er met de grootste kans, dat er ten gevolge van het oorlogvoeren heel spoedig een gewelddadig eind komt aan hun bestaan. En dat is het, wat de Nederlandsche Moeders en Vaders verontrust. Het verontrust ze te meer, waar zij volstrekt niet begrijpen, dat men onderhandelaars met de stengun in de vuist naar Indonesie moet sturen".

Het blad geeft een zoo ongunstig mogelijk beeld van den geest in den troep. Een verslaggever vertelt, dat hij een onderhoud heeft gehad met een uit Indie teruggekeerden dienstplichtige, die verzekerde, dat in zijn eigen bataljon op zijn minst 75% tegen het voeren van oorlog gekant was en dat gedurende de zeven maanden, die hij in Indie doorbracht, van zijn brigade circa 800 man, d.i. ongeveer 30% van de totale sterkte, sneuvelden.

De petitionnements-actie der Vereeniging Nederland-Indonesie wordt door de C.P.N. gesteund. Zoo besloot de districtsleiding van de partij te 's-Gravenhage de actie met alle kracht door te zetten tot 30 September 1946 onder de leuzen: "Organiseert de petitionnements-actie zoo breed mogelijk! Strijdt voor den vrede."

In een zitting van het Politiek Bureau van de C.P.N. op 10 September 1946 is het Indonesische vraagstuk opnieuw

besproken en is een resolutie aangenomen, waarin o.m. het volgende werd gezegd:

"Het Politiek Bureau van de C.P.N. verklaart verder van meening te zijn, dat het zenden van sterke legerafdeelingen naar Indonesie op het oogenblik, dat de Commissie-Generaal vertrekt, teneinde de onderhandelingen met de Republiek Indonesie over de toekomstige staatskundige verhoudingen wederom op gang te brengen, het wantrouwen in Indonesie slechts vergrooten kan. Het zenden van troepen zal de onderhandelingen ten zeerste bemoeilijken.

Het zal in Indonesie het vermoeden versterken, dat de Nederlandsche Regeering op een gewelddadige oplossing van het conflict aanstuurt en in elk geval het denkbeeld opwekken, dat de Nederlandsche Regeering onder bedreiging met geweld een overeenkomst wenscht af te dwingen, die voor Indonesie onaanvaardbaar is.

Wij verklaren om alle hierboven genoemde redenen, dat wij het zenden van troepen naar Indonesie ten scherpste afkeuren en niet in overeenstemming achten met de belangen van het Nederlandsche volk.

Wij doen derhalve een dringend beroep op de Regeering om onmiddellijk alle maatregelen voor het zenden van troepen en wapens stop te zetten. Dit zal de ongerustheid onder de bevolking in Nederland en Indonesie doen verdwijnen en een gunstige sfeer scheppen voor een overeenstemming, welke voor beide volkeren aanvaardbaar is."

Het 2e Kamerlid Fred Schoonenberg heeft vervolgens tot Z.E. den Minister van Oorlog een aantal vragen gericht, betrekking hebbende op de regeling van de inscheping van militairen op de "Klipfontein" en op het daaraanvooraangaande inschepingsverlof, vragen welke kennelijk waren gesteld om daardoor den volksgeest ongunstig te beïnvloeden.

Schoonenberg, die voorzitter is van het Algemeen Nederlandsch Jeugd Verbond, hield ter gelegenheid van het

"Winterstartkamp" van dit verbond een rede, waarin hij de troepenuitzending ter sprake bracht en besloot met een appel aan de jeugd, er voor te zorgen, dat er geen oorlog zou komen in Indonesie.

In "De Waarheid" werden in den loop van September berichten opgenomen van groepen arbeiders, aangeduid als "het gezamenlijk personeel van de firma H. Rozendaal te Enschede" en "het grootste deel van het personeel der Amsterdamsche Droogdok Mij", die aan de Regeering protesten zouden hebben gezonden tegen de uitzending van troepen naar Indie.

Op 21 September 1946 ontstonden in de binnenstad van Amsterdam eenige ongeregeldheden, toen burgers en militairen trachtten te demonstreeren tegen de troepenuitzending. "De Waarheid" deed het in het nummer van 23 September voorkomen alsof deze demonstratie spontaan was ontstaan en spaarde de Politie, die het relletje beëindigde en daartoe van de wapenen gebruik maakte, haar critiek niet. Bij deze ongeregeldheden speelde de secretaris van den Nederlandschen Bond van Militairen, W. van Gessel een rol. Bij het verspreiden van de demonstranten geraakte hij gewond. Hierop volgde op 24 September 1946, voornamelijk te Amsterdam, de 24-uurs-proteststaking, zoowel in overheids- als in particuliere bedrijven; op genoemden datum vertrok het M.S. Boissevain met een transport militairen naar Indie. Ook in andere gemeenten werd in groote bedrijven gestaakt. "De Waarheid" meende, dat nu het moment gekomen was, om in brallende taal nog eens terug te komen op het uiteenjagen van de demonstranten op 21 September. Onder den kop "De maat is vol, weg met de regeering Beel" leest men:

"Terwijl de regeering barmhartigheid preekt voor de landverraders, terwijl allerwegen in naam der menselijkheid tegen de doodstraf geageerd wordt, wanneer diegenen, die ons volk aan den vijand verkocht hebben, daardoor getroffen dreigen te worden, richt men het vuur op eerlijke en trouwe zonen van ons volk". Dit artikel, dat ondertekend was door het Partijbestuur, was een staaltje van de zuiverste volksagitatie.

Vetgedrukt werden de leuzen:

"Onmiddellijke wapenstilstand moet er komen!"

"Geen druppel bloed mag meer vergoten worden!"

"Geen man en geen cent meer voor de koloniale oorlog!"

"Geen enkel troepentransport meer naar Indonesië".

De Regeering werd verder als volgt aangevallen:

"De Regeering-Beel, de wilsuitvoerster der reactie en koloniale oorlogsdrijvers, handelt niet alleen in strijd met het recht, zij handelt ook in strijd met 's lands belang! De voorbereidingen alleen al van de koloniale oorlog brengen ons land aan de rand van het bankroet.....Door het funeste bewind, dat sinds de bevrijding is gevoerd, is ons land achteraan gekomen in de rijen der volkeren. Thans heeft de Regeering-Beel haar handen met bloed van vrijheidsstrijders bevlekt, die op vreedzame wijze demonstreerden!"

(Met de vrijheidsstrijders werd kennelijk bedoeld voornoemde van Gessel, die officier van de Binnenlandische Strijdkrachten is geweest.)

Ook A.J.Koejemans ontpopte zich als een agitator in zijn artikel van 24 September 1946 onder den kop: "Beel, verdwijn!", waarin hij eenige woorden wijdt aan de staking te Amsterdam.

Hieruit wordt het volgende geciteerd:

"Nu staakt Amsterdam. Opnieuw maakt de hoofdstad van ons land duidelijk, dat het zoo niet langer kan. Zij schrijft door haar daden het bankroet van de regeering-Beel aan den wand. Zij maakt het voor de geheele wereld duidelijk, dat de regeering-Beel een regeering is tegen het volk, dat er een diepe afgrond gaapt tusschen de politiek, die de doorslaggevende lagen van de bevolking willen en die, welke door Beel ten uitvoer worden gelgd. Vandaag klinkt vanuit de hoofdstad door heel het land: Beel, verdwijn! Aftreden! Aftreden! Aftreden!"

De stakingsdag werd te Amsterdam besloten met een bijeenkomst van de C.P.N. in de Apollahal, waart Paul de Groot

en Henk Gortzak het woord voerden. Aan militairen was de toegang verboden.

Paul de Groot greep de gelegenheid aan om zich in heftige bewoordingen te keeren tegen de "regeering-Beel". Op de woorden: "Het Nederlandsche volk en Beel hooren niet bij elkaar" volgde een langdurig applaus.

Voor 28 September had de C.P.N. een meeting georganiseerd in de Houtrusthallen te 's-Gravenhage, onder de leuze: "Demonstreert voor Vrede met Indonesie".

Aanvankelijk hadden ook andere organisaties, als de Partij van den Arbeid en de E.V.C. sprekers toegezegd, terwijl aan de voorbereiding van de meeting zouden deelnemen de A.J.C., het A.N.J.V., het N.V.V., de Vrouwenclub van de P.v.d.A., De Vlaggroep, de Vrije Katheder-groep, enz. Deze trokken zich echter terug en het districtsbestuur Den Haag van de C.P.N. maakte daarop bekend, dat de C.P.N. de meeting overnam. De optocht, welke op de samenkomst zou volgen, kon geen doorgang vinden, aangezien de vergunning daarvoor door den Burgemeester van 's-Gravenhage werd geweigerd. Het woord werd gevoerd door Jan Schalker, Paul de Groot en Mejuffrouw Poetiray. Zij leverden critiek op de regeering en de Amsterdamsche Politie, terwijl in het bijzonder de houding van de Partij van den Arbeid werd gelaakt.

A.J.Koejemans wijdde aan de P.v.d.A. nog een artikel in verband met haar houding t.a.v. de Indonesische kwestie en het zich terugtrekken van de Houtrust-meeting, in welk artikel hij zich vooral keerde tegen Van der Goes van Naters en Vorrink, die de regeering zouden dekken en het schieten op demonstranten zouden goedkeuren. Koejemans beschreef "de Vorrinks" in de P.v.d.A. als de gangmakers van den derden wereldoorlog, nl. die tegen de Sovjet-Unie. Voor wat de binnenlandsche politiek betreft, verwijt hij mannen als Vorrink, dat zij den arbeiders beletten gebruikt te maken van het wapen der politieke staking.

Paul de Groot heeft gedurende anderhalve maand, naar werd medegedeeld "om gezondheidsredenen", in de Sovjet-Unie

vertoefd. In "de Waarheid" van 27 September 1946 wordt een foto afgedrukt van het sanatorium Primorje te Sjtjochi (Krim), waar hij werd verpleegd. De verwachting is, dat de Groot ook wel eenige besprekingen zal hebben gevoerd en dat op de partijconferentie, welke 23, 24 en 25 October a.s. te Amsterdam zal worden gehouden, daarover een en ander zal worden medege-deeld. Het officieele bericht, waarin deze conferentie wordt aangekondigd, bevat de mededeeling, dat zij niet openbaar is, en dat ⁱⁿ de eerste plaats de partijpolitiek zal worden besproken, in het bijzonder een aantal richtlijnen ter verbetering van de partijorganisatie, dekadervorming, enz. Zonder twijfel geschiedt het bijeenroepen der partijfunctionarissen tevens naar aanleiding van de actie tegen de troepenverzoeken naar Indie. De meening omtrent deze actie en de verkregen resultaten zijn in den boezem der partij zeer uiteenlopend. Hoewel het district Amsterdam zeer enthousiast is over de proteststaking, denken talrijke districten in het land er anders over. Door eenige partijleden is de vraag gesteld wat de partij dacht te doen voor de gedeserteerde soldaten, en het antwoord daarop, n.l. dat de partij nimmer had aangedrongen op desertie, was weinig bemoedigend. Het antwoord heeft onder de partijleden nogal stof doen opwaaien en verontwaardiging verwekt. Men begrijpt het standpunt van de leiding niet. Maar de mededeelingen van Paul de Groot en zijn richtlijnen voor de houding der partij t.a.v. de actuele vraagstukken wordt reikhalzend uitgezien.

Behalve in het kuuroord op de Krim, heeft de Groot eenigen tijd te Moskou doorgebracht als gast van de Prawda en op de terugreis heeft hij te Praag besprekingen gevoerd met de leiders der Communistische Partij aldaar.

Na het "Waarheids-zomerfeest" op het landgoed Birkhoven is de propaganda voor het dagblad "De Waarheid" voortgezet met de werfcampagne voor abonné's, die van 15 September tot 15 October plaats heeft. Tevens worden voor de abonné's in verschillende plaatsen politieke scholingscursussen georganiseerd,

op grondslag van de door het Marx-Instituut uitgegeven schriftelijke cursussen. Als voorbeeld wordt genoemd een cursus over het onderwerp "De partij", bestaande uit drie lezingen:

- a. De historische taak van de partij in den strijd van de arbeidersklasse.
- b. De grondslagen der partij (democratisch centralisme en partij-discipline).
- c. De organisatorische opbouw van de partij, de taak van de verschillende partijinstanties en functionarissen.

Ook de mededeelingen-en discussieorganen van de C.P.N. beijveren zich propaganda te maken voor de werfcampagne.

Het blad heeft de inschrijving op een obligatie-leening opengesteld.

Opgericht is de Stichting "Anton Struik-Scholingsfonds", kantoorhoudende Hunzestraat 45 te Amsterdam (Z), die zich tot taak stelt het bijeenbrengen en beheeren van gelden, bestemd voor de opleiding van een nieuw kader der arbeidersbeweging. In een circulaire van de oprichters der stichting wordt medegedeeld, dat in het bijzonder de Communistische Partij tijdens de Duitse bezetting vele leden van haar kader heeft verloren en thans voor de taak staat nieuw kader op te leiden.

Uit de bijeengebrachte gelden stelt men zich voor eerst de kosten van oprichting en instandhouding te bestrijden van een of meer kaderscholen, die men zich als internaten heeft gedacht. Men kan de beschikking krijgen over een landhuis in het Gooi, waar telkens een aantal leden der arbeidersbeweging, die daartoe de geschiktheid blijken te bezitten, gedurende eenigen tijd kunnen studeeren. Bovendien wil de Stichting de uitgaven van Marxistische studieboeken bevorderen, terwijl zij zich voor de toekomst ook tot taak stelt, de kosten te dragen van een universitaire opleiding van voor de arbeidersbeweging veelbelovende jonge mensen, die zelf

de noodige gelden daartoe niet kunnen bezitten.

Anton Struik overleed tijdens de Duitse overheersing in het kamp Neuengamme. Hij had als civiel ingenieur jarenlang in de Sovjet-Unie gewerkt, o.a. aan den aanleg van Spoorwegen. In 1930 keerde hij vandaar in Nederland terug en werd chef-redacteur van het communistische volksdagblad en redacteur van het maandblad "Politiek en cultuur". Hij speelde voorts een voorname rol in de scholing. Tijdens de bezetting werd hij als politiek verdachte gearresteerd en naar Duitschland weggevoerd.

De scholing van het kader is een punt, dat de C.P.N. wel zeer ter harte gaat. In vergaderingen van kaderleden wordt er met klem gewezen op het feit, dat de politieke scholing zeer ten achter is. Als grondslag voor de politieke studie zal genomen worden het binnenkort te verwachten boek "Socialisme in opbouw". Er zijn plannen in voorbereiding om het kader intensief te instrueeren.

II REVOLUTIONNAIR-COMMUNISTISCHE PARTIJ (Nederl. sectie van de IVE Internationale)

De R.C.P. verkondigt, dat de proteststaking tegen de troepenuitzending een prachtige daad van de arbeiders is geweest, die spontaan uit de arbeiders zelf is voortgekomen, waarbij de C.P.N. den schijn heeft gewekt achter deze arbeiders te staan, doch in waarheid niet anders zou hebben gedaan dan haar partijpolitiek dienen door de Regeering aan te vallen en te trachten haar politieken invloed te vergrooten. De halfslachtige houding der C.P.N., die de E.V.C.-leiding kenmerkend instrueerde zich buiten de staking te houden en Gortzak de arbeiders op het Waterlooplein te Amsterdam liet opwekken om rustig naar huis te gaan, inplaats van de staking

uit te breiden en te trachten de troepentransporten tot elken prijs te verhinderen, geeft de R.C.P. ruimschoots gelegenheid haar waarschuwend stem tegen de C.P.N.-en E.V.C.-leiding te verheffen. Zonder twijfel is de R.C.P. in deze consequenter dan de C.P.N. Haar standpunt is, dat, indien de troepen-en wapentransporten niet de goedkeuring dragen van de arbeiders en deze arbeiders de macht hebben de transporten te verhinderen, dit ook moet geschieden en overwegingen van partij- of vak-vereinigingspolitiek geen rol mogen spelen.

Zij erkent, dat de 24-uurs-proteststaking een "prachtige daad" was, maar zegt tevens, dat deze daad niet kan verhinderen, dat de transporten voortgang vinden. Terecht heeft zij critiek op de C.P.N., waar de toon van het dagblad "De Waarheid" erop ingesteld is geweest de dienstplichtigen tot onderduiken aan te zetten, doch de partij dezen thans in den steek laat. De proteststaking ziet zij als een goed begin, omdat daaruit de solidariteit van de arbeiders met de Indonesiers bleek, doch doeltreffend zou deze solidariteit eerst zijn op het oogenblik, dat geen schepen meer konden vertrekken.

De R.C.P. heeft zich ingespannen verbetering te brengen in de organisatie van haar werkzaamheden en heeft daartoe 2 bestuursleden financieel vrij gemaakt door hen te bezoldigen en hen, zooals men het in de partij noemt, tot "beroepsrevolutionair" te maken. Bovendien zijn een viertal partijgenooten voor 3 maanden naar een internationale kaderschool (Marseille?) vertrokken. Na hun terugkeer zijn zij bestemd om, tezamen met eenige andere partijleden, de Marxistische scholing ter hand te nemen. Voorts stelt men zich voor het contact met de afdelingen te versterken. Deze zullen na den terugkeer van de kaderscholieren regelmatig bezoek krijgen van instructeurs om geadviseerd te worden met betrekking tot de scholing, terwijl ^{zij} sprekers kunnen aanvragen, om bepaalde onderwerpen te doen belichten.

De financiële toestand van de partij baart eenige zorg. Het schijnt voor te komen, dat in de afdelingen wekelang geen contributie wordt opgehaald en dat er nauwelijks gecolporteed wordt, hetgeen geweten wordt aan de laksheid van de afdelingsbesturen. Vergeleken met andere secties schijnt de Nederlandsche sectie een lage contributie te betalen. Zoo betaalt een lid van de Amerikaansche sectie 10% van zijn loon, een lid van de Fransche sectie per maand het loon van één dag.

Aan de afdelingsbesturen is nu opdracht gegeven maandelijks een overzicht van de verrichte werkzaamheden aan het hoofdbestuur te zenden. Bij voorkeur moet de "politieke secretaris" met de samenstelling daarvan worden belast.

Het partijbureau aan de Nieuwe Heerengracht 51 te Amsterdam staat nu als gevolg van de vrijmaking van 2 hoofdbestuurleden dagelijks voor iederen partijgenoot open.

III COMMUNISTENBOND SPARTACUS.

Spartacus beschouwt de proteststaking tegen de troepenuitzending als spontaan ontstaan en gericht tegen de regering, maar het inzicht en doorzicht van de arbeiders en daarvoor de klassekracht, zouden onvoldoende geweest zijn om deze staking tot een strijd om de macht te doen uitgroeien. Juist de spontane stakingen vereischen, volgens Spartacus, een groote mate van organisatie, en wel van de massa zelf, omdat aan de oude organisatievormen, die vroeger in economische en politieke conflicten werden aangezien als de van nature aangewezen leiding, de actie niet in handen gegeven mag worden. De Spartacus-bond verwacht van geen enkele politieke parlementaire partij iets en wil een zoodanige partij niets toevertrouwen.

Het weekblad "Spartacus" gaat onverdroten voort met zijn aanvallen op de Sovjet-Unie, waar de revolutie, volgens

het blad is omgeslagen naar een nieuwen vorm van "kapitalistische exploitatie". Tengevolge van den oorlog zou dit proces aanzienlijk zijn versneld. Als voorbeeld wordt aangehaald, dat het leger steeds meer op een leest van onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan de door den Staat aangewezen leiders is geschoeid. Van werkelijke democratie in het leger zou geen sprake meer zijn. Het aantal generaals wordt op 10.000 geschat. De bezoldiging van de officieren zou, vergeleken met die der soldaten, buitengewoon hoog zijn en het zelfde verschijnsel zou zich voordoen in de industrie, den wetenschap, de kunst en het hogere bestuursapparaat, waar de leiders extra levensmiddelenkaarten en kleeding zouden krijgen. Het blad meent, dat het verzet tegen de toenemende uitbuiting en de breeder wordende kloof, welke het levenspeil van de "nieuwe bezitters" van dat van de "bezitlooze arbeidersmassa" scheidt, ook in de Sovjet-Unie moet leiden tot het besef, dat de belangen van het proletariaat en die van de heerschende klasse lijnrecht tegenover elkaar staan.

Op 4 October 1946 begint te Amsterdam een cursus "Economie" van de "Arbeidersschool" der Vereeniging van Spartacusvrienden (V.S.V.) De cursus zal een half jaar duren. In voorbereiding is een cursus Esperanto, terwijl nog een tiental lezingen zullen worden gehouden, waarin de belangrijkste punten van "Das Kapital" van Marx zullen worden behandeld. Voorts zijn er plannen voor een "bonte kunstavond".

Binnenkort verschijnt bij de Uitgeverij "De Vlam" het boekwerk "De Arbeidersraden" van P. Aartsz, dat aangekondigd wordt als een werk, dat op marxistische wijze de ervaringen van den klassestrijd en den weg naar het communisme beschrijft.

IV. EENHEIDSVAKCENTRALE (E.V.C.).

De besprekingen over de fusie tusschen E.V.C. en N.V.V. zijn in een vergevorderd stadium gekomen. Men verwacht, dat

het fusie-rapport op het binnenkort te houden le statuaire E.V.C.-congres behandeld zal worden.

Het N.V.V. bestuur heeft aan de E.V.C. bericht, dat het noodig oordeelt, in de huidige phase der besprekingen nader te overleggen met de bestuursinstanties van het N.V.V. Voorts deelde het N.V.V.-bestuur mede, dat tijdens den duur der fusiebesprekingen bevorderd zal worden, dat de bedrijfsgroepen van de E.V.C. door de hoofdbesturen der bij het N.V.V. aangesloten bonden, bij door hen te voeren ^{gehoord}conacties zullen worden.

Op 12 September j.l. heeft te Amsterdam een bijeenkomst plaats gehad tusschen vertegenwoordigers van het N.V.V. en de E.V.C., waar overeenstemming is bereikt over de voorwaarden, waarop de fusie tot stand kan worden gebracht. Het fusie-rapport is thans ter definitieve goedkeuring aan de organisatie-instanties van N.V.V. en E.V.C. voorgelegd. Na bekrachtiging van het rapport zullen de besprekingen over de samensmelting van afzonderlijke bonden van N.V.V. en E.V.C. een aanvang nemen.

Tenslotte zal een gemeenschappelijk fusie-congres plaats hebben. Het nieuwe vakverbond zal den naam Algemeen Nederlandsch Verbond van Bedrijfsbonden dragen.

Hoewel de E.V.C. zich meermalen uitgesproken heeft als een tegenstander van de uitzending van troepen naar Nederlandsch-Indie - eind Augustus 1946 werd door de bedrijfsgroep "Bouwvak" tijdens haar congres te Amsterdam nog een motie aangenomen, waarin op stopzetting der wapen- en troepentransporten werd aangedrongen - heeft zij geen staking geproclameerd en heeft zij zich teruggetrokken van de organisatie van de protestmeeting in de Houtrusthallen te 's-Gravenhage - De C.P.N., welke de P.v.d.A., die zich eveneens had teruggetrokken, daarom heftig aanviel, repte niet over de E.V.C. Vele E.V.C. leden hebben de houding dezer vakvereniging, welke geen "politieke staking" wilde proclameeren en in verband met de fusieplannen één lijn wilde trekken met het N.V.V., niet begrepen en hun ontevredenheid

niet verborgen. Voor de E.V.C.-functionarissen, die tévens lid van de C.P.N. zijn, was de positie moeilijk. Het is wel duidelijk, dat de C.P.N. aan die E.V.C.-functionarissen de opdracht heeft gegeven protest-stakingen, gericht tegen de troepenuitzendingen, niet te ondersteunen om een conflict met het N.V.V. te vermijden.

V. DE VLAMGROEP.

Het weekblad "De Vlam" dat een overkoepeling wenscht te zijn van verschillende zeer vooruitstrevende partijen, is pessimistisch gestemd t.a.v. de gevolgen van de Septemberstaking. Hoewel zich volgens het blad in deze staking een volksbeweging voltrok met een concrete, tot ieder sprekende aanleiding en een concreet, voor ieder begrijpelijk doel, constateert het, dat deze staking, in plaats van een "Vlaamse signaal" te zijn geweest, dreigt te verworden tot een oorzaak van broedertwist. Het blad doelt daarbij op de steeds scherpere tegenstelling tusschen de socialisten in de Partij van den Arbeid en die daarbuiten en de onzekerheid en verwarring in Partij van den Arbeid zelf en het richt het verwijt tot de communistische partij-propagandisten, dat zij op het karakter der volksbeweging hun partijleuzen en hun particuliere doelstellingen hebben geplakt. De beweging zou door de C.P.N. op dood spoor zijn gereden, omdat deze partij oogenblikkelijk heeft verkondigd, dat de staking niet in de eerste plaats gericht was tegen den "koloniaalen oorlog", maar tegen de Regeering-Beel.

VI DE VREDESTICHTERS.

Een belangrijke anti-militaristische actie is in

September uitgegaan van "De Vredestichters" onder leiding van den zich "Professor" noemenden J.W.Pootjes. Talrijke openbare vergaderingen, waar op geraffineerde wijze de publieke opinie werd beïnvloed, werden door hen georganiseerd in samenwerking met den Nederlandschen Bond van Militairen en den Algemeenen Vrouwenbond. Op deze vergaderingen spraken ook vooraanstaande figuren uit het Algemeen Nederlandsch Jeugd Verbond en de Perhampoenan Indonesia. Behalve Pootjes voornoemd waren W.F.van Gessel, de secretaris van den Ned. Bond van Militairen, en J.D.Ietswaard, secretaris van de Vereeniging "De Vredestichters" bij deze actie de stuwende krachten. Zoowel de "Vredestichters" als de Nederlandsche Bond van Militairen verleenden bemiddeling aan dienstplichtigen bij het indienen van verzoekschriften om vrijstelling van dienstplicht, hetzij hier te lande of in Nederlandsch-Indië, maar het vermoeden is gewettigd, dat de genoemde organisaties tevens aan dienstplichtigen gelegenheid en middelen verschaffen om onder te duiken. Door de Rijksrecherche wordt naar de handelingen van Pootjes en zijn vereeniging een onderzoek ingesteld, in verband waarmede hij op 3 October 1946 is gearresteerd en in bewaring gesteld. Een aantal bescheiden werd ten huize van Pootjes in beslag genomen, terwijl in zijn woning tevens een deserteur werd aangetroffen. Bij het afsluiten van dit overzicht was Pootjes inmiddels weer in vrijheid gesteld.

Hoewel deze "Professor" van de door hemzelf opgerichte "bijzondere universiteit der cultusvrije Christus-belijders" in feite een onbelangrijke persoonlijkheid is, vormt hij voor een deel van het volk, dat, verblind door de schijngeleerde leuzen, moeilijk onderscheid weet te maken en gemakkelijk in verwarring wordt gebracht, een gevaar. Door de organisaties, welke de actie tegen de troepenuitzending voerden, werd ingezien, dat Pootjes een bruikbaar instrument was en men liet hem dan ook de rol spelen, welke hij zichzelf had toegedacht.

VII. JEHOVA'S GETUIGEN.

Op 14 en 15 September 1946 hielden de Jehova's Getuigen in de Houtrusthallen te 's-Gravenhage een "theocratisch" congres. Ongeveer 8000 personen namen hieraan deel. In de toespraken werd critiek geleverd op de R.K.Kerk en bleek de anti-militaristische geest der beweging. Tijdens de congresdagen had ook een z.g.n. velddienst plaats, waarbij groepen van Jehova's Getuigen zich in de stad begaven voor een huis-aan-huis-colportage met boekwerken en brochures. Op Zondag werd een aantal aanhangers gedoopt, zoowel in een badhuis als in zee.

De Jehova's Getuigen blijven zeer actief en de indruk is verkregen, dat zij onder de niet-intellectueelen veel aanhangers verkrijgen. Talrijke aanvragen om vrijstelling van militairen dienst op grond van geloofs- of gewetensbezwaren komen uit deze kringen.

VIII. VRIJLATING POLITIEKE DELINQUENTEN.

Het probleem van de vrijlating der politieke delinquenten heeft vooral de oud-illegale werkers bezig gehouden en zij hebben de Regeering hun critiek niet bespaard.

De Regeering oordeelde de maatschappelijke gevolgen van massale detentie en interneering zoo schadelijk voor de gemeenschap, dat zij zich niet verantwoord achtte dit strafmiddel massaal toe te passen. In gematigde kringen der oud-illegaliteit wordt dit erkend en kan men de massale invrijheidstelling aanvaarden. Deze oud-illegale werkers stellen zich op het standpunt, dat men gehoorzaamheid is verschuldigd aan het wettig gezag en keuren elke zgn. K.P.-actie af. Wel oefenen zij critiek uit op het bevel der Regeering aan de Procureurs-Fiscaal om tegelijk met de massale vrijlating tot voorwaardelijke buitenvervolginstelling over te gaan. Het in het

geding brengen der barmhartigheid, voor het recht zijn loop heeft gehad, heeft volgens hen tengevolge, dat de straf niet als straf en het delict niet als delict erkend wordt; de buitenvervolgving gestelde zou zijn detentie als onrecht gaan voelen. In het rapport, uitgebracht door Mr. H. B. S. Holla en Drs. F. Raaymakers aan den Interprovincialen Raad der Gemeenschap Oud-Illegale Werkers Nederland (G.O.I.W.N.), wordt gezegd: "Aan de huidige procedure derbuiten-vervolgving-stelling ontbreekt immers de openbare aanduiding van het kwade als kwaad, en dus het wezenlijke der bestraffing, Zooals het nu gaat, krijgt alleen de delinquent een briefje langs administratieve weg, waaruit hij kan zien, dat hij- al of niet voorwaardelijk- buiten vervolging is gesteld. Dat is alles en de wereld verbaast er zich over, dat er weer een thuis komt, zonder dat zij begrijpt waarom".

In dit rapport komen de samenstellers tevens op juridische gronden tot de conclusie, dat de Regeering wel bevoegd is aan den Procureur-Fiscaal te bevelen om delicten niet te vervolgen (art. 167 Sv j^o art. 1 Besluit Bijzondere Rechtspleging), daartoe genoodzaakt door den eisch van het algemeen belang; zij ontkennen echter, dat de Minister bevoegd zou zijn te bevelen, dat daaraan door den Procureur-Fiscaal voorwaarden moeten worden verbonden. In het door de Regeering toegepaste middel zien de rapporteurs aanleiding tot aantasting van de zelfstandigheid der Rechterlijke Macht. Zij zijn van meening, dat de berechting der politieke delinquenten feitelijk in handen van de Regeering is gebracht.

Als oplossing zien zij, dat wettelijk alsnog de mogelijkheid geschapen wordt voor "voorwaardelijke vrijlating".

IX. MIJNSTREEK.

In arbeiders- en ambtenarenkringen ontstaat een toenemende ongerustheid over de prijsstijgingen. De R.K. Mijnbeambten

hielden op 22 September 1946 te Heerlen een massale openluchtmeeting onder leiding van het bestuur der Katholieke Vereeniging van Mijnbeambten. Zij eischten een redelijke oplossing van de problemen betreffende loonen, prijzen, pensioenen, enz. Er werd een resolutie aangenomen van den volgende inhoud:

"De Katholieke beambten, in de Limburgsche Mijnindustrie op Zondag 22 September 1946 te Heerlen in vergadering bijeen, zijn van oordeel:

1. dat de arbeidsproductiviteit in de mijnindustrie gunstig afsteekt bij de arbeidsproductiviteit in andere groepen en bedrijven;
2. dat de belooning der bedrijfsgenooten in de mijnindustrie niet in overeenstemming is met de belangrijke stijging van de arbeidsproductiviteit en nog minder met den korteren duur, waarin men het mijnwerkersberoep kan uitoefenen;
3. dat deze belooning in schrille tegenstelling staat tot de onevenredig hoge vergoedingen, welke door den tusschenhandel worden genoten;
4. dat derhalve het algemeen belang geenszins behoeft te worden geschaad door een verordening van den M.I.R. op de loonen, salarissen en toelagen, die door den M.I.R., in het volle besef van zijn verantwoordelijkheid en met het oog op de toename van de Nederlandsche bezetting, teneinde de noodzakelijke kolenvoorziening voor ons land te breken, werd vastgesteld;
5. dat de aantrekkingskracht tot het mijnbedrijf zeer gering is, hetgeen zijn oorzaak vindt in de onvoldoende waardeering voor dit uitermate zware beroep;
6. dat voor versteviging voor ons gezond mijnbedrijf - met alle bereidwilligheid tot medewerking aan heropvoeding - het noodzakelijk is, dat het aantal onder bewaking te werk te stellen gedetineerden een bepaald percentage niet overschrijdt;

7. dat, wil de bedrijfsorganisatie geen instituut worden zonder betekenis, het noodzakelijk is den M.I.R. te behandelen als een autonoom lichaam met verordenende bevoegdheden.

In de C.P.N. in Limburg leeft de overtuiging, dat de Communisten aldaar de troepenuitzending naar Indie niet kunnen tegenhouden. Ook het Hoofdbestuur der Partij weet, dat ten aanzien van dit punt in Limburg niet te veel propaganda moet worden gemaakt en dat in het algemeen in die provincie voorzichtig moet worden gewerkt, omdat een groot aantal niet-partijleden bij de verkiezingen hun stem op de C.P.N. had uitgebracht.

X. INDONESIA.

In September 1946 heeft de publieke belangstelling voor het Indonesische vraagstuk zich vooral bezig gehouden met het vertrek van de Commissie-Generaal naar Batavia en uiteraard in nog meerdere mate met het vertrek van troepen naar Nederlandsch-Indie.

De Commissie-Generaal is vrijwel algemeen vertrouwen deelachtig geworden; ook uit Batavia zijn dienovereenkomstige berichten gekomen.

In "Indonesia", orgaan van de vereeniging "Perhimpoenan Indonesia" te Amsterdam, is in een artikel: "Achter het Driemanschap" van den hoofdredacteur Djajang Pratomo, tot uitdrukking gekomen, dat men slechts verheugd kan zijn, omdat de afgebroken onderhandelingen weder zullen worden voortgezet. Hij verklaart verder echter, dat de republikeinen achter de Commissie-Generaal evenwel nog iets anders zien, n.l. de Generaal, de tanks en al het andere oorlogsmateriaal. Indien deze situatie gehandhaafd blijft en men voort blijft gaan troepen naar Indonesie te zenden, kan niet verwacht worden, dat de Commissie succes zal hebben.

Hoewel in het algemeen bezien de kern van de uitingen in woord en geschrift is het verlangen naar overeenstemming tusschen Nederland en Indonesie (de Revolutionnair Communistische Partij verlangt echter een geheel zelfstandige Republiek Indonesie, geheel vrij dus van Nederland) en elke gedachte aan oorlog van volk tegen volk wordt verworpen, staat daar tegenover, dat door links-extremisten in pers en op bijeenkomsten bij voortdoring nietsonbeproefd wordt gelaten, om op hoogst onverantwoordelijke wijze het Regeeringsbeleid in dezen te becritiseeren en vooral in de eerste plaats met het kennelijke doel eigen politieke oogmerken na te streven. Elke Regeeringsmaatregel, mededeeling of uiteenzetting wordt aangegrepen, om verdachtmakingen te lanceeren en wantrouwen te zaaien. De C.F.N. gaat hierbij voor, wellicht nog steeds als uitvloeisel van het feit, dat zij zich als eerste achter de "Republiek Indonesia" geschaard heeft en verder nl. om te blijven in de lijn van den in September jl. tot de arbeiders gerichtten oproep, om het vervoer van wapenen en troepen naar Indonesie te verhinderen. Het kan dan ook als vaststaand worden aangenomen, dat vnl. het communistische gestook geleid heeft tot de 24-uurs-stakingen te Amsterdam en elders in verband met de inschepping van een contingent der "7 December divisie" (24 September 1946).

Het geluid in het blad "Indonesia" stemt, behoudens eenige nuanceeringen, nog wel eens overeen met de methode der communistische voorlichting. In het nummer van 28 September 1946 karakteriseert de hoofdredacteur Djajeng Pratomo de staking als "het initiatief" der Amsterdamsche bevolking. "Met een waar élan, "De Amsterdamsche bevolking eigen, heeft "de hoofdstad des lands op duidelijke en ondubbelzinnige wijze "getoond, dat zij niet accoord gaat met de militaire door-"drijverijen van de legerleiding". Verder noemt het artikel de proteststaking een noodzakelijk gevolg van de weifelachtige

en achter de feiten aanlopende en dubbelslachtige politiek van het vorige en huidige kabinet en wordt de vraag gesteld, die - naar het heet - bij velen is gerezen: "Wat wil de Nederlandsche Regeering eigenlijk met Indonesie?"

"De Nederlandsche Regeering" - aldus betoogt schrijver verder - "heeft vaak genoeg gezegd, dat zij vrede wil met Indonesie, dat zij er niet op uit is om gewelddadig op te treden en dat zij voor een vreedzame regeling van het Indonesische conflict is, waarmede wordt accoord gegaan, maar: "Doedank is de onrust en het wantrouwen onder de Indonesische en Nederlandsche bevolking steeds grooter en grooter geworden. Het is immers duidelijk, dat de door de regeering gevolgde politiek factoren in zich bergt, die aanleiding geven tot vergrooting van dit wantrouwen en de onrust". En dan wordt tegenover het Regeeringsbeleid van geen geweld en geen oorlog gesteld het beleid van de legerleiding in Indie, waarbij een opsomming wordt gegeven van (eenzijdig gestelde) feiten, die evenwel bewijzen moeten zijn voor het agressieve optreden van de Nederlandsche weermacht daar te lande. De objectiviteit is hierbij zoek; het betoog loopt vrijwel parallel met de communistische methode van propaganda tegen het Regeeringsbeleid. Kennelijk bestaat er wisselwerking, immers de verklaring van Djajeng Pratomo in het blad, dat een belangrijk deel van de Nederlandsche arbeidersklasse duidelijk getoond heeft ook bereid te zijn de Indonesiers te steunen in hun moeilijken strijd en dat het de Nederlandsche arbeiders gegeven is, om in deze periode van vrijheidsstrijd der Indonesiers vooraan te gaan bij het pleiten van zelfbeschikkingsrecht voor het Indonesische volk en van de vrijheid en de onafhankelijkheid der Indonesische Republiek, doet denken aan een reactie op de toezegging van den voorzitter der C.P.N. in "Indonesia", nl. dat de Nederlandsche arbeidersklasse met de C.P.N. aan het hoofd zal

blijven strijden voor het Indonesische volk.

Ofschoon de "Perhimpunan Indonesia" samengaat met allen, die het streven naar de onafhankelijkheid der Indonesische volkeren kunnen aanvaarden en dus in dezen niet uitsluitend met de communisten samenwerken, en of schoon de P.I. over het algemeen een gematigder beeld vertoont, dan in de jongere jaren van haar bestaan, wekt het nochtans den indruk, dat de band met de communisten hechter is dan met de andere organisaties. Bevrijding behoeft hierover echter niet te bestaan, immers de relatie met de C.P.N. dateert al van jaren her en in dit licht bezien behoeft het ook geen verwondering te wekken, dat de C.P.N. en de P.I. tezamen den 28sten September jl. op Houtrust, alhier, een openbare vergadering toespraken, nadat naar aanleiding van de plaats gehad hebbende hiervoren reeds aangeduide stakingen andere organisaties zich teruggetrokken hadden uit de groepeerings, die zich ten doel had gesteld op dien dag ter plaatse de Indonesische kwestie te bespreken, en wel omdat men niet wilde samengaan met hen, die verantwoordelijk geacht worden voor bedoelde proteststakingen, i.c. de communisten.

Het geen de P.I. spreekster, Mej. Poetiray, daar te berde heeft gebracht voor een gehoor van nog geen twee duizend personen behoeft geen bijzondere vermelding, behoudens dan, dat zij daar getuigde van den wensch der P.I., om te blijven samengaan met het Nederlandsche volk, hand in hand naar een betere toekomst.

Behalve naar het gebeuren in eigen land gaat de belangstelling der Indonesiers uiteraard ook uit naar het vrijheidsstreven van andere volkeren, met welke men zich in dit opzicht nauw verbonden acht. Hiervan is ook blijk gegeven in neergenoemd blad "Indonesia".

In het nummer van 14 September 1946 geeft de Parijsche correspondent een verslag van de herdenking te Parijs van het éénjarig bestaan der Republiek Viet-Nam, aan het slot waarvan hij opmerkt, dat de koloniale reactie zich in Frankrijk eveneens krachtig roert en ook daar nog veel macht en invloed heeft.

Wat de Fransche echter van de Nederlandsche reactie onderscheidt is - aldus deze correspondent - dat zij in haar uitingen minder hypocritisch is. "Een Fransman, ook al is hij reactionnair, heeft daarvoor te veel goede smaak. Generaal Leclerc zeide kortgeleden ronduit, dat zijn militaire actie "in Indo-China moest dienen om te voorkomen, dat de Franschen "buiten de deur zouden worden gezet. Voor zoo'n eerlijken "tegenstander kan men nog respect hebben. Generaal Spoor "zeide daarentegen in Nederland, dat zijn troepen in Indonesie "recht en veiligheid" komen brengen. Die leuze wordt door de "geheele Nederlandsche reactie gretig herhaald, terwijl alle "Nederlandsche kranten vol staan van de in Nederland heersche "rechteloosheid. Laat men in Nederland toch vooral "niet vergeten, dat de Duitschers juist met hun schijnheilige "phrasen onze minachting hebben gewekt".

Elders blijkt, dat de correspondent den President van de Republiek Viet-Nam persoonlijk kent; voor diens vertrek uit Frankrijk heeft hij hem namens "Indonesie" het beste toegewenscht ook voor zijn land.

In hetzelfde nummer van "Indonesia" wijdt F.M. Yoesoef (Amsterdam) een beschouwing aan het voor de onafhankelijkheid strijdende Algerije, waarvoor hij de gegevens kennelijk van Algerijnsche zijde bekomen heeft, toen hij de vorige maand in Parijs vertoefde op de doorreis naar Praag ter bijwoning van het Wereld-Studenten-Congres, terwijl de eerder genoemde Parijsche correspondent verder in het blad de wansohen der Marokkanen naar een zelfstandige regering

in bespreking neemt, zulks in verband met een recente persconferentie in de Fransche hoofdstad, belegd door een delegatie van de Marokkaansche Onafhankelijkheidspartij, de Istiqlal, welke delegatie daar aanwezig was om aan de Fransche Regeering de wenschen van haar partij, de eenige in Marokko, kenbaar te maken.

Niet alleen echter aan Fransche, ook aan andere overzeesche gebieden wordt voor zoover zulks in verband met het vrijheidsstreven van Indonesie van belang is, aandacht geschonken. Met betrekking tot Malakka bijv. heeft een Maleier uit dit gebied, met name Abdullah Mohamad (M.A., L.L.B. (Cambridge) of the Middle Temple, Barrister at Law) een uiteenzetting gegeven over de vrijheidsidealen der Maleiers in Malakka, die vereenigd in de Maleische Nationalistische Partij, Malaya Nationalist Party (M.N.P.), ook wel genoemd: Partai Kebangsaan Melayu Malaya (P.K.M.M.), hoofdkwartier te Kuala Lumpur, zich uiteindelijk ten doel stellen, de vereeniging der Maleiers in Malakka met die van Indonesie in een groote republiek. Deze invloedrijk communistisch georiënteerde organisatie is anti-Westersch en in het bijzonder anti-Nederlandsch. De steun, dien zij verleent aan de Indonesische onafhankelijkheidsbeweging, bestaat hoofdzakelijk uit propagandavoering. De voorlichting der Indonesiers k.t.l. nopens de verschillende vrijheidsbewegingen van andere koloniale volkeren wordt om begrijpelijke redenen levendig gehouden, waarbij ook voor zoover mogelijk - wordt belicht hoe men de betrekkingen tot het oorspronkelijk koloniseerende land geregeld wenscht te zien-

Beïnvloed door de gebeurtenissen en onderhevig aan meer radicale activiteit zijn er h.t.l. Indonesiers, die wenschen, dat de arbeiders meer met revolutionaire daden reageeren op de vrijheidsidealen, zooals zij die meenen te moeten verwezenlijken. Dit is gebleken tijdens een door de

Stichting "de Vonk" georganiseerd "vlankamp", dat van 3 tot en met 10 Augustus j.l. gehouden is in het buurtschap Junne onder te gemeente Ommen, waar drie Indonesiers aanwezig waren, die zich daar zeer revolutionair hebben geuit en in gesprekken met anderen hebben aangespoord tot daden van sabotage. Twee hunner waren daar bekend onder de namen: Ch.J.M. Tjokrohadisoekoe, Vondelstraat 74, Amsterdam en Koes Sardjono, Laet de Kanterstraat 13, Leiden. De derde is niet bekend.

Het is tot dusverre niet gebleken of meer Indonesiers dan dit drietal behooren tot de revolutionaire richting van genoemde groep en evenmin of en zoo ja in welke mate van Indonesische zijde geageerd is op den oproep tot medewerking (in het weekblad "De Vlan") van de tijdens vorenbedoeld kamp gevormde Commissie actie-Indonesie' en om zich hiertoe te melden bij Rob Limburg, Celebesstraat 65 te 's-Gravenhage (dan wel geld te zenden aan Gien de Haan, Joh. de Wittstraat 17 Wassenaar).

Dat het scheppen dezer actie voornamelijk is geschied met de bedoeling ook stemming te verwekken tegen het zenden van troepen naar Indie, zou al aanstonds afgeleid kunnen worden uit een in hetzelfde blad voorkomende advertentie "Geen soldaten naar Indonesie enz., mede gezien in het licht van het vetgedrukte elders in De Vlan van 21 September 1946; "Generaal Spoor en zijn troepen saboteeren de vrede in Indonesie".

Een delegatie van de "Perhimpunan Indonesia", bestaande uit T.M. Yoesoef en Soerijono, heeft deelgenomen aan het in September j.l. te Praag gehouden Wereld-Studenten-Congres en zulks namens de studenten in Indonesie. Zoo noodig wordt in het volgende overzicht hierop teruggekomen.

Volgens een uit het te Batavia verschijnende republikeinsche periodiek "Merdeka" in "Indonesia" overgenomen bericht, hebben de "Indonesiers" h.t.l. aan het Ministerie van

Volksgezondheid der "Republiek Indonesia" een twintigtal medische werken geschonken, bestemd voor de geneeskundige faculteit te Malang.

XI. DE HAVENSTAKING TE ANTWERPEN.

Op 30 Augustus 1946 is te Antwerpen een staking onder de havenarbeiders uitgebroken.

Reeds geruimen tijd beijerden de vakbonden in België zich om de havenarbeiders meer bestaanszekerheid te geven. Met het oog daarop werd besloten het aantal der overtollige arbeiders terug te brengen tot het strikt noodzakelijke, om aldus de geregeld ingeschrevenen meer arbeidsgelegenheid te geven. Zoo werd de maatregel genomen om alle havenarbeiders, die gedurende de laatste 6 maanden geen minimum van 30 dagen hadden gewerkt, uit te schakelen en van 1 October 1946 af niet meer zoodanig te beschouwen.

Op 30 Augustus jl. werd met de uitvoering van dezen maatregel een begin gemaakt, hetgeen onder de arbeiders beroering verwekte.

Het "stelsel der bestaanszekerheid", dat door de vakbonden in overleg met de werkgevers werd vastgesteld hield het volgende in:

1. Iedere regelmatig ingeschreven havenarbeider zal van 1 October 1946 af voor elken dag, waarop hij niet werkt, een vergoeding ontvangen van frs.90,-.
2. Alle loonen, tarieven en bijlagen blijven intact.
3. Bij de dagelijksche vergoeding van frs.90,- komt nog de maandelijksche kinderbijslag.

De Belgische staat blijft den werkloozen steun uitkeeren, maar het bedrag wordt tot frs.90,- opgevoerd uit een speciaal fonds, dat door de werkgevers wordt gevormd. Iedere werkgever stort nl. 15% van het loon per tewerkgestelden

arbeider in dit fonds.

De onmiddellijke aanleiding tot de staking was een misverstand. Aan vele arbeiders werd bericht gezonden, dat zij van 1 October af waren uitgesloten. Abusievelijk werd het bericht aan een te groot aantal arbeiders gezonden. De vergissing werd hersteld o.m. werd per radio medegedeeld, dat de mededeeling als ongedaan moest worden beschouwd en dat het slechts in de bedoeling van het havencomité lag, om een onderzoek in te stellen en een aantal niet-regelmatige en bij gevolg geen echte havenarbeiders uit te sluiten.

Een kleine groep uiterst-links georiënteerden heeft van dezen toestand gebruik gemaakt om de havenarbeiders te misleiden. Hoewel de meeste havenarbeiders na de ophouding het werk wilden hervatten, oefenden genoemde elementen een terreur uit door het uiten van bedreigingen aan het adres van de arbeiders, in het geval zij zich wilden laten aanwerven.

Nadat aanvankelijk het conflict op 2 September 1946 was bijgelegd, verzamelden zich op 3 September duizenden arbeiders bij het wervingsbureau aan de Cadixstraat te Antwerpen, dat gesloten bleef. Er werd geen werklozensteun meer uitbetaald, waardoor de genoederen nog meer in beweging werden gebracht. Tegen het middaguur manifesteerden duizenden havenarbeiders, waarbij zich schippers en zeelieden hadden gevoegd, in de straten.

Als de voornaamste aanstokers van het conflict moeten beschouwd worden de gebroeders van den Branden, respectievelijk genaamd:

Petrus van den Branden, geboren 19 September 1905,
en

Frans van den Branden, geboren 23 April 1914, die met nog eenige anderen de leiding vormden van het "Actiecomité der dokwerkers".

De betoegers voerden in den stoet spandoeken mee met

de volgende opschriften:

"Weg met het massa-ontslag onzer kameraden";

"Vrouwen, eerste slachtoffers, steunt ons in onze
actie";

"Uitbreiding van het ploegenstelsel brengt beperking
der werkloosheid";

"Wij vandaag, morgen anderen";

"Wij strijden voor behoud van onze veroverde rechten";

"Voor betere sociale verzekeringen der dokwerkers
inzake ziekte en ongevallen;"

"Wij eischen bestaandszekerheid van 80% van het
basisloon met aankoppeling van het beurtenstelsel";

"Eensgezindheid achter het Actiecomité."

De zeelieden en schippers voerden een spandoek mee met het opschrift "Wij zeelieden en schippers, verklaren ons solidair met de dokkers".

Door een tiental leden van het comité werd tijdens de betooging met collectebussen langs de huizen bij het inde straten aanwezige publiek geld ingezameld, terwijl onder het publiek een strooibiljet werd verspreid met den volgende inhoud:

"A L A R M!

AAN DE BEVOLKING VAN ANTWERPEN

Burgers,

De havenarbeiders zijn in staking. De pers licht U in naar gelang de politieke opinie, welke zij vertegenwoordigt, en zeer dikwijls in deze berichtgeving tendentioos; zij aarzelt niet in het conflict, dat uitgebroken is, voor te stellen als het werk van enkele oproermakers.

De dokwerkers van Antwerpen, welke sinds de bevrijding een harde taak hebben te vervullen gehad, denken wij maar aan de V1 en V2-periode, het is dank aan hun nooit versagen, dat de bevolking in deze moeilijke dagen eten had, dat

het Van Rundstedt-offensief kon worden tegengehouden; zouden thans op het punt staan een 18-jarige oude eisch te zien verwezenlijken, doch ten kosten van werkgelegenheid van 6.000 onder hen.

Dit kan en mag niet. Het actiekomitee der dokwerkers heeft dan ook een eischenprogramma opgesteld, alleen bekwaam de havenarbeiders voldoening te schenken, zij ook wenschen zoo spoedig mogelijk een einde te stellen aan het huidige conflict.

De dokwerkers, die de gansche dag, om 7 uur, om 10,30 u. en om 14,30 u. aan de dispositie van het patronaat moeten staan vragen de bestaanszekerheid op 80 % van hun normaal arbeidsloon voor alle ingeschreven dokwerkers.

Zij vragen voor alle dokwerkers arbeid door een juiste verdeling van de werkgelegenheid. Elke dokwerker een nummer en om beurten gewerkt, onder controle van de dokwerkers zelf.

Zij vragen de betaling der erkende feestdagen en twee weken betaald verlof.

Zij vragen de uitbreiding van het ploegenstelsel.

BURGERS,

Deze eischen zijn gegrond en gij zult hiermede accoord gaan, indien gij het hard labour en ellendig leven van de dokwerkers kent. Oordeelt niet oppervlakkig en ontzegt uw moreele steun niet aan hen, welke thans strijden om verbetering van hun alles behalve benijdenswaardig lot.

Het actiekomitee der dokwerkers.

F. Van den Branden.

Terliststraat 8, Antwerpen".

Aan den kop van den stoet liep Felix van den Bergh, geboren te Bergerhout, 27 Januari 1905, communistisch Kamerlid voor Antwerpen. De voornaamste eisch van het Actiekomitee

was, dat de dagelijkse vergoeding van frs.90,- zou worden opgevoerd tot frs:124.--.

De wnd.Burgemeester van Antwerpen hield in den avond van 3 September een radiotoespraak, speciaal gericht tot de havenarbeiders, waarin hij het groote belang van de regelmatige functioneering van het havenbedrijf voor België en in het bijzonder voor Antwerpen in het licht stelde. Op denzelfden dag werden op last van den Gouverneur der provincie Antwerpen oproepen tot de havenarbeiders aan de wervingsbureaux en op verscheidene andere plaatsen in de stad aangeplakt, in welke oproepen de arbeiders tot hervatting van het werk werden aangespoord.

Op 4 September werden de wervingsbureaux te 7 uur 's morgens wederom opengesteld. De havenarbeiders waren in grooten getale opgekomen en ook de vertegenwoordigers van den Algemeenen Belgischen Transportarbeiders bond waren aanwezig. Deze spraken den arbeiders in een zaal toe en spoorden hen aan weer aan het werk te gaan. Een groot deel van de arbeiders gaf hieraan gevolg en gaf zich voor de werkhervatting op. Inmiddels verscheen de vorengenoemde Frans van den Branden ten tooneele, die den arbeiders toeriep, dat de Rotterdamse havenarbeiders zich dien morgen solidair hadden verklaard met die uit Antwerpen en het werk hadden neergelegd. Deze mededeeling verwekte groote beroering en toen van den Branden zich naar het podium wilde begeven, om de aanwezigen toe te spreken, werd hem dit belot door de vertegenwoordigers van den Transportarbeidersbond, bij wie zich vele arbeiders aansloten. In de zaal, waar zich ook aanhangers van Van den Branden bevonden, ontstonden wanordelijkheden. Angezien de gebroeders Van den Branden ondanks een sommatie de zaal niet wilden verlaten, werden zij en Jozef van Dijk, geboren 25 October 1886, gearresteerd en werd de zaal ontruimd.

In den namiddag van denzelfden dag demonstreerden een 1000-tal havenarbeiders in de omgeving van het Paleis van Justitie. Een belangrijke politiemacht hield de betoegers op een afstand van dit gebouw. Aan drie afgevaardigden werd toestemming gegeven tot een onderhoud met den Procureur des Konings. Na afloop hiervan maanden zij de betoegers aan rustig uiteen te gaan, waaraan gehoord werd gegeven.

Des avonds was de stad volkomen rustig en aan verschillende dokken in de haven werd reeds gewerkt.

Tot het actiekomitee behooren:

1. Petrus van den Branden, geboren 19.9.1905, wonende Clara Snellingstraat 3, Antwerpen-Deurne.
2. Frans van den Brande, geboren 23.4.1914, wonende Terliststraat 8, Antwerpen.
3. Petrus Doremans, geboren 14.3.1890, wonende Dendermondestraat 57, Antwerpen.
4. Lodewijk Philips, geboren 26.10.1912, wonende Van Kerckhovenstraat 91, Antwerpen.
5. Marinus Boyens, geboren 2.8.1899, wonende Lange Selderstraat 68, Antwerpen.
6. Jozef van Dijk, geboren 25.10.1886, wonende Nikkelstraat 27, Antwerpen.
7. Gustaaf Delanotte, geboren 11.8.1895, wonende Kattenbergstraat 45 te Eekeren.
8. Emile de Maere, geboren 9.8.1899, wonende Krabbestraat 4 te Antwerpen.
9. Jan Ladriere, geboren 3.1.1897, wonende Veemarkt 6, Antwerpen.
10. Frans Kennis, geboren 23.9.1901, wonende Herderstraat 32, te Antwerpen.
11. Henri Vaningelgem, geboren 13.7.1918, wonende Hesseplein 15, Antwerpen.
12. Frans Weyn, geboren 29.7.1891, wonende Amerikalei 22, te Antwerpen.

13. Joannes Huys, geboren 13.6.1897, wonende St. Andriesstraat 36, Antwerpen.
14. Theodoor Valck, geboren 14.1.1911, wonende Abdijstraat 159, Antwerpen.
15. André Senten, geboren 14.2.1913, wonende Muizenstraat 1, Antwerpen.
16. Philip van Dessel, wonende Tulpstraat 9 te Antwerpen.
17. Constant Mertens.
18. Frederik van der Cruys.

Zij zijn allen lid van het Eenheidssyndicaat. Voor het meerendeel zijn zij tevens lid van de Belgische Communistische Partij; enkelen van hen zijn aangesloten bij de Belgische Sectie van de IVE Internationale (Trotzky-isten).

Op 5 September 1945 was de toestand aan de haven vrijwel onveranderd. Stakersposten beïnvloeden werkwilligen, om niet tot hervatting van het werk over te gaan. Het Actiekomitee bleef aan zijn eisch tot verhooging van de dagelijkse uitkeering tot frs.124.- vasthouden.

Gouverneur van de Provincie Antwerpen maakte op denzelfden datum bekend, dat op Zaterdag, 7 September 1946, in de lokalen van het aanwervingsbureau een geheime stemming zou plaats hebben onder toezicht van 20 afgevaardigden van den Belgischen Transportarbeidersbond, 20 van den Christelijken Vakbond en 20 van het Actiekomitee, waardoor beslist zou worden of de staking zou worden voortgezet.

Als gevolg van den uitslag der stemming werd het werk op 9 September 1946 hervat.

De Gazet van Antwerpen (Katholiek) zegt in het nummer van 4 September 1946 met betrekking tot de staking het navolgende: "Een kleine groep onzure elementen, die zoowat in alle havens onrust tracht te stoken, ingevolge communistische directieven, heeft van dezen toestand gebruik gemaakt om de dokkers te misleiden. Alhoewel de meeste dokwerkers het werk

willen hervatten, oefenen deze agenten een terreur uit met allerlei bedreigingen te uiten, ingeval de dokkers zich willen laten aanwerven. In dit verband is het nogmaals duidelijk hoe wij heel deze actie op internationaal terrein moeten beschouwen. Moskou wil vooral aan den waterkant een actie voeren om steunpunten voor zijn communistische expansie-politiek te veroveren. Zoowel te Londen, Rotterdam en Antwerpen werden de troebelen door communistische agitators verwekt".

In het Belgische Staatsblad van Zaterdag 28 September 1946 verscheen een Besluit van den Prins-Regent tot instelling van een "fonds voor Bestaanszekerheid" voor de arbeiders der havens van Antwerpen.

De E.V.C. (afdeeling transport) heeft zich met de Antwerpsche stakers in zooverre solidair verklaard, dat besloten werd tijdens de staking geen goederen uit schepen, komende van of varend naar België, te lossen of te laden. Nederlandsche en transitogoederen zouden, zoolang de staking duurde, moeten worden opgeslagen.

Het bestuur wilde voorkomen, dat Nederlandsche schepen-gedeeltelijk met lading voor België bevracht, terwijl de rest van de lading bestemd was voor andere landen- in de Belgische havens als gevolg van de staking onverrichterzake zouden moeten terugkeeren.

XII. CONGRES BELGISCHE SOJIALISTISCHE PARTIJ.

Op 29 September 1946 kwam het congres der B.S.P. te Brussel samen.

Ongeveer 600 afgevaardigden namen er aan deel. Voorzitter was Larock, bijgestaan door de Minister Spaak en Vos en de leden van het hoofdbestuur.

In zijn openingsrede verklaarde Larock, dat de Partij trouw zou blijven aan haar oude principes.

De Voorzitter van het hoofdbestuur, Buset, zette het standpunt der partij uiteen tegenover de politieke en

economische vraagstukken. Geëischt werden het staatsmonopolie voor den verkoop van tabak, alcohol en lucifers, benevens inbeslagneming der mijnen. De loonstop werd slechts als een voorloopige oplossing aanvaard en verhooging der laagste loonen werd wenschelijk geacht, tezamen met een verdere verlaging der prijzen.

De B.S.P. verlangt, zooals Buset verklaarde, een nog grootere staatsinmenging in het economische, financieele en sociale leven.

Ten aanzien van het onderwijs kon de B.S.P. geen vrede nemen met den huidige toestand. Zij acht de openbare scholen de eenige, die de jeugd goed kunnen opvoeden.

Ten aanzien van het Koningsvraagstuk verklaarde Buset, dat Leopold III zich onmogelijk gemaakt had en dat alle democraten moesten zoeken naar een waardig troonopvolger, om daardoor het Koningsvraagstuk definitief op te lossen.

Volgens spreker was de B.S.P. geen anti-communistische maar wel een anti-C.V.P.-partij, waarin fascistische geest zou heerschen. Met alle andere partijen zou de B.S.P. kunnen samenwerken. Zij is wel internationaal, maar ontvangt geen bevelen uit het buitenland.

Later werd door Leburton in heftige bewoordingen critiek uitgeoefend op de politiek der communisten in het Ministerie van Bevoorrading en hij verlangde van de Regeering strenge maatregelen ter beteugeling van die politiek.

's-Gravenhage, 12.10.1946.